

Tatiana Konderak

Rozwój psychofizyczny dziecka w wieku przedszkolnym

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 1-2,
115-123

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mgr Tatiana Konderak
Uniwersytet Warszawski
Instytut Romanistyki

ROZWÓJ PSYCHOFIZYCZNY DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Artykuł ten jest skierowany głównie do absolwentów i studentów filologii, którzy rozpoczęli, lub planują rozpocząć pracę z dziećmi w wieku przedszkolnym, i którzy w poszukiwaniu skutecznych metod nauczania, starają się odpowiedzieć na pytania związane z wpływem cech rozwojowych dziecka na proces glottodydaktyczny.

CO POWINIEN WIEDZIEĆ NAUCZYCIEL JĘZYKA OBCEGO

Okres przedszkolny to czas, w jakim dziecko jest otwarte na nowe doświadczenia, czuje nieodpartą potrzebę poznawania. Proces uczenia się małego dziecka polega na dążeniu do wiedzy, umiejętności i doświadczeń. Nauczanie języka obcego, jak każde działanie edukacyjne, ma wpływ na całościowy rozwój. W wieku przedszkolnym pokonuje ono wiele etapów, które pozostają ze sobą w ścisłym związku. To nie tylko doskonałą znajomość nauczanego języka i wiedzę z zakresu metodyki nauczania musi posiadać nauczyciel pracujący z młodszymi dziećmi, lecz również tę dotyczącą rozwoju poznawczego, biologicznego, fizycznego, motorycznego, czy emocjonalnego dziecka. Przejścia pomiędzy poszczególnymi etapami dziecko dokonuje w indywidualnym dla siebie czasie i rytmie, gdyż są one uzależnione od wielu czynników.

Ponieważ sfery rozwoju fizycznego i psychicznego zazębiają się, dlatego można tu mówić o rozwoju psychofizycznym. Aby praca nauczyciela języka obcego przyniosła oczekiwane, szczególnie przez rodziców, efekty, niezbędna jest jego wiedza dotycząca cech rozwojowych małych uczniów, która pozwoli mu w optymalny sposób przygotować i przeprowadzić zajęcia dydaktyczne. Powinien on posiadać wiedzę z zakresu psychologii rozwojowej dziecka w okresie przedszkolnym, m.in.:

- znać ogólne zasady i prawa rządzące rozwojem osobowościowym,
- orientować się w rozwoju poszczególnych sfer pomiędzy 3 a 6 rokiem życia, takich jak: motoryka, funkcje poznawcze (m.in. myślenie, wyobraźnia, mowa), osobowości, funkcjonowanie emocjonalne i społeczne.

Jak już wspominaliśmy wcześniej, wszystkie sfery rozwojowe łączą się ze sobą. Rozwój mowy uzależniony jest od środowiska zewnętrznego jak i rozwoju poszczególnych funkcji wynikających z podłoża biologicznego czy psychicznego. Z kolei psychika oraz intelekt dziecka są ściśle połączone z motoryką i mają duży wpływ na rozwój mowy. Rozwój funkcji umysłowych zależy nie tylko od inten-

sywności bodźców, ale także od możliwości wymiany uczuć i myśli z członkami najbliższego otoczenia.

FAZY ROZWOJU ONTOGENETYCZNEGO

W literaturze przedmiotu znajdziemy wiele propozycji periodyzacji poszczególnych etapów/faz rozwoju ontogenetycznego, w zależności od potrzeb danej nauki. Podział pod kątem psychicznego rozwoju dziecka opracowała Maria Żebrowska¹. Wyróżnia ona pięć okresów rozwoju dzieci i młodzieży:

1. niemowlęctwo (do 1 roku życia),
2. wiek poniemowlęcy (od 1 do 3 roku życia),
- 3. wiek przedszkolny (od 3 do 7 roku życia),**
4. wiek szkolny (od 7 do 11–12 roku życia),
5. starszy wiek szkolny (od 12–13 do 17–18 roku życia).

ROZWÓJ FIZYCZNO-MOTORYCZNY

Przyjrzyjmy się bliżej rozwojowi dziecka w trzecim okresie, nazwanym również przez francuskiego humanistę i psychologa Maurice Debesse'a „wiekiem koziolka”².

Okres przedszkolny między trzecim a siódmym rokiem życia jest szczególnie dynamicznym etapem rozwoju fizycznego i motorycznego u dzieci³. Dziecko jest bardzo chłonne, chce poznawać świat na wszystkie możliwe sposoby (dotyka, wącha, smakuje). Stara się zaspokajać swoją ciekawość. Rozwój ruchowy cechuje względna harmonijność oraz doskonalenie wszelkich ruchów, które u małych dzieci są jeszcze słabo skoordynowane i mało wyspecjalizowane. Charakterystycznym objawem jest udział całego ciała w trakcie wykonywania różnych czynności. Największy przyrost sprawności motorycznych przypada na piąty rok życia, a dzięki stałemu ruchowi dziecko ćwiczy mięśnie i cały układ ruchowy oraz przyzwyczajają układ oddechowy i układ krążenia do wzmożonej pracy. We wczesnej fazie wieku przedszkolnego ruchy rąk i nóg są słabo skoordynowane, chociaż precyzja i szybkość ruchów stale wzrasta. Dzieci osiągają znaczną precyzyjność i dokładność w małej motoryce ruchowej, która dotyczy sprawności palców, dopiero od piątego roku życia.

ROZWÓJ EMOCJONALNY

W sferze emocjonalnej osiągnięcie przez jednostkę pełnej dojrzałości jest procesem długotrwałym⁴. W wieku przedszkolnym kształtują się podstawowe nawyki, sposoby zachowania, cechy osobowości oraz podstawowa skala uczuć, dlatego tak

¹ *Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, red. M. Żebrowska, Warszawa 1980.

² Debesse M., *Etapy wychowania*, Warszawa 1996.

³ *Manuel de psychologie pour l'enseignant*, red. D. Gaonac'h, C. Golder, 1995.

⁴ M. Przetacznik-Gierowska, G. Makiello-Jarża, *Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego*, Warszawa 1992.

duże znaczenie ma zaspokajanie potrzeb emocjonalnych dziecka związanych z poczuciem bezpieczeństwa, akceptacją czy kontaktem emocjonalnym. Ponieważ dzieci nie są jeszcze w stanie zapanować nad swoimi uczuciami, często przechodzą ze skrajności w skrajność, a przeżycia emocjonalne przejawiają się w zachowaniu, gestach i słowach. Emocje dziecka są wyrażane w sposób bardzo ekspresyjny. W skutek niepełnej dojrzałości układu nerwowego i niewykształconych jeszcze procesów hamowania – jest ono bardzo pobudliwe. Dlatego też nawet słabe bodźce mogą wywoływać zarówno przykre, jak i przyjemne stany emocjonalne. Badania eksperymentalne potwierdziły, że wrażenia emocjonalne pobudzają cały system nerwowy, spełniając funkcję kognitywną, stymulującą i intensyfikującą⁵. Pod koniec okresu przedszkolnego zdobywa ono umiejętności większej kontroli swoich stanów afektywnych, co jest świadectwem stopniowego osiągania dojrzałości emocjonalnej.

Charakterystyczny dla wieku przedszkolnego rozwój percepcji jest ściśle powiązany z podejmowanym przez dziecko działaniem. Jest on możliwy dzięki rozwojowi organizmu, aktywności własnej oraz zdobywaniu doświadczeń. Rozwój zmysłowego poznawania świata to postępujące wraz z wiekiem subtelniejsze i dokładniejsze różnicowanie własności i aspektów postrzeganego obiektu⁶.

ROZWÓJ POZNAWCZY

Szwajcarski psycholog **Jean Piaget** szukał odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób dzieci myślą, rozumują i rozwiązują problemy, czyli jak zmienia się myślenie i wewnętrzne reprezentacje rzeczywistości fizycznej w różnych stadiach rozwoju⁷. Stworzył teorię poznawczą, według której rozwój intelektualny jest rozumiany jako adaptacja struktur poznawczych do wymagań środowiska i która nadal stanowi klasyczny punkt odniesienia dla rozumienia rozwoju poznawczego. Zachodzi on poprzez procesy asymilacji i akomodacji. Pierwszy polega na modyfikowaniu nowej informacji, która napływa z otoczenia w taki sposób, by pasowała do tego, co dziecku już jest znane, drugi, to restrukturyzacja istniejących już schematów tak, by nowa informacja mogła być lepiej przyswojona. Rezultat przeplatania się tych dwóch procesów u dziecka Piaget ujmował jako rozwój poznawczy, który można podzielić na cztery kolejne, jakościowo odmienne stadia:

- sensoryczne (0–2 lata),
- przedoperacyjne (2–7 lat),
- operacji konkretnych (7–11 lat) i
- operacji formalnych (od 11 lat).

Dziecko w wieku przedszkolnym znajduje się według tej klasyfikacji w stadium przedoperacyjnym, które charakteryzuje egocentryzm, czyli niezdolność przyjęcia

⁵ M. Pamuła, *Wczesne nauczanie języków obcych*, Kraków 2002.

⁶ M. Gierowska, G. Makiełło-Jarża, op.cit.

⁷ R. Gerrig, P. Zimbardo, *Psychologia i życie*, Warszawa 2006.

perspektywy innej osoby⁸. Postrzega ono sytuację zachodzącą „tu i teraz” tylko z własnego punktu widzenia. Myślenie podlega również takim ograniczeniom jak koncentracja, czyli tendencja do skupiania się percepcyjnie na pojedynczych, najbardziej wyrazistych właściwościach przedmiotu, oraz nieodwracalność, czyli niezdolność przedoperacyjnego dziecka do powrotu – w myślach – do punktu wyjścia rozumowania. W tym okresie progresywnie poznaje pojęcie ilości, przestrzeni i czasu, dostrzegając różnice pomiędzy, przeszłością, teraźniejszością, a przyszłością⁹. Źródło rozwoju Piaget upatruje nie tylko w percepcji, ale również w działaniu i transformacjach, którym podlega bezpośrednio otoczenie dziecka pod wpływem jego zachowań. Działanie i doświadczenie pozwalają mu zdobyć wiedzę o otaczającym go świecie opartą nie tylko na percepcji i nauczaniu, lecz także odkrywaniu zależności, manipulując przedmiotami, porównując je i klasyfikując. W takim ujęciu dziecko występuje jako twórca własnego rozwoju.

Inne spojrzenie na procesy poznawcze i ich uwarunkowania prezentował rosyjski psycholog **Lew Wygotski**¹⁰, którego teoria społeczna wprowadziła pojęcie internalizacji, jako wpływu kultury na ich rozwój. Mediacja społeczna i językowa była, jego zdaniem, głównym motorem rozwoju. Wygotski mówi o „strefie bliskiego rozwoju” jako obszarze, który sytuuje się między poziomem rozwoju rzeczywistego dziecka a tym, który może osiągnąć poprzez interakcje z bardziej kompetentnym partnerem. W tej strefie sytuuje się język, który stanowi istotny element rozwoju, a możliwości poznawcze kształtują się i rozwijają w toku interakcji społecznych.

ROZWÓJ PAMIĘCI, UWAGI I INTELIGENCJI

Jak wspomnieliśmy wyżej, myślenie dziecka w wieku przedszkolnym jest konkretne, a pamięć – która stopniowo zwiększa swą pojemność, trwałość i szybkość – mechaniczna¹¹. Dzieciom przed 7 rokiem życia trudno jest myśleć abstrakcyjnie, ważny jest dla nich konkret. Na rozwój pamięci mają wpływ: umiejętność stosowania strategii pamięciowych, metapamięć oraz stopniowy rozwój struktur poznawczych. Ten ostatni jest ponadto z rozwojem myślenia. Istotny wpływ na skuteczne przyswajanie wiedzy w tym wieku ma aktywizowanie uwagi ucznia, która jest jeszcze mimowolna i automatyczna. Koncentracja na wykonywanym zadaniu trwa krótko i pomimo szybkiego zapamiętywania, obserwujemy, w tym wieku, szybkie zapomnianie. Skupienie, oraz napięcie i napięcie uwagi mimowolnej zależą od bodźca, który je wywołał.

⁸ Tamże.

⁹ H. Vanthier, *L'enseignement aux enfants en classe de langue*, Paris 2009.

¹⁰ D. Gaonac'h, C. Golder, op.cit.

¹¹ H. Komorowska, *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2004.

Zarówno proces zapamiętywania, jak i uwaga są ściśle związane z procesem uczenia się. Na efekty uczenia się języka obcego w tym przedziale wiekowym ma wpływ wiele czynników. Można do nich zaliczyć¹²:

- Czynniki społeczne (ekspozycja na język, zaangażowanie rodziców w proces nauczania);
- Czynniki edukacyjne (miejsce i rola nauczanego języka w programie nauczania, kontynuacja i czas nauki, liczebność grup);
- Czynniki związane z osobą nauczyciela (jego kompetencje językowe, przygotowanie metodyczne do nauczania dzieci, używane przez niego strategie, metody i techniki, a także pomoce dydaktyczne, znajomość rozwoju językowego dziecka);
- Czynniki związane z osobą ucznia (płeć, środowisko społeczne i etniczne, wiek rozpoczęcia nauki języka obcego, ogólny poziom rozwoju poznawczego, jego inteligencja, zainteresowania i motywacja uczenia się).

Howard Gardner, amerykański psycholog i specjalista z dziedziny psychologii kognitywnej i psychologii uczenia się, jest autorem teorii inteligencji wielorakich¹³. Według niego nie można mówić o jednej inteligencji, gdyż mamy do czynienia z wielością jej form: inteligencją językową, logiczno-matematyczną, przyrodniczą, wizualno-przestrzenną, cielesno-kinestetyczną, muzyczną, interpersonalną (społeczną) i intrapersonalną (refleksyjną). Każde dziecko, podobnie jak dorosły, ma inny styl uczenia się i każde ma w innym stopniu rozwinięte poszczególne inteligencje, czyli wiele wrodzonych umiejętności i zdolności, które są wykorzystywane do poznania, zrozumienia i kształtowania otaczającego ich świata.

Pomińmy w tym miejscu krytykę i obszerną już polemikę z omawianą teorią, ważne jest bowiem dostrzeżenie i zaakcentowanie pluralizmu dróg prowadzących do realizacji procesu uczenia się.

Aby proces nauczania języka obcego był skuteczny, nauczyciel powinien uwzględnić możliwie jak najwięcej wariacji i kombinacji przytoczonych wyżej uzdolnień, i rozwijać je w odpowiednio dobranych ćwiczeniach i zabawach, gdyż odpowiadają one indywidualnym predyspozycjom dziecka do wykonania danego zadania.

WNIOSKI DLA NAUCZYCIELA

Dzieci 3–4-letnie

Jakie zatem dydaktyczne wnioski płyną dla nauczyciela języka obcego pracującego z dziećmi w wieku 3–6 lat w świetle powyższych rozważań?

Ze względu na rozwój motoryczny, dzieci młodsze, trzyletnie, nie potrzebują jeszcze tak wiele ruchu, jak ich starsi koledzy. Ponieważ maluchy łatwo ulegają

¹² Ch. Blodin i inni, *Les langues étrangères dès l'école maternelle ou primaire : conditions et résultats*, De Boeck Université/Bruxelles/Belgique 1998.

¹³ H. Gardner, *Les intelligences multiples*, 2004.

zmęczeniu, chociaż szybko regenerują swe siły, zabawy i ćwiczenia ruchowe powinny być krótkie, nieprzekraczające 3–4 minut. Warto pamiętać o częstym odpoczynku po krótkotrwałym wysiłku i nie włączać zbyt wielu rodzajów aktywności ruchowej. Ze względu na słabo rozwiniętą małą motorykę ruchową, zajęcia plastyczne powinny bardziej polegać na przyklejaniu, niż wyklejaniu, kolorowaniu, niż rysowaniu, chociaż dzieci 4-letnie potrafią już wypełnić kontury kolorem, czy wykonać prosty rysunek. Przygotowane materiały dydaktyczne powinny być duże, kolorowe i z małą ilością szczegółów.

Czterolatki są już bardziej ruchliwe i bardziej sprawne, mają zwiększoną potrzebę ruchu i działania i dążą coraz aktywniej do poznawania świata rzeczy i zjawisk z najbliższego otoczenia. Planując zajęcia należy uwzględnić większą ilość ćwiczeń fizycznych i zabaw ruchowych.

Ze względu na rozwój emocjonalny, bardzo ważny jest ciepły, życzliwy nauczyciel i związana z tym spokojna i pogodna atmosfera panująca na zajęciach. Trzylatki nie lubią gwałtownych, głośniejszych zmian zachodzących w otoczeniu, a zatem przejście do kolejnej aktywności powinno być płynne. Na zajęciach językowych można doskonale wykorzystać naturalną skłonność małego dziecka do naśladowania ruchowego i słownego w zabawach typu pantomima, gdzie nauczyciel jest wzorem. Kontakty społeczne zarówno z dorosłymi osobami, jak i innymi dziećmi przyjmują postać naśladownictwa¹⁴. To nadal jedna z głównych dróg uczenia się dziecka. Dominuje w tym wieku zabawa samotna lub równoległa, a zatem mała jest przydatność gier i zabaw wymagających współdziałania. U czterolatek pojawia się już tendencja do szukania towarzystwa, a zatem można wprowadzić proste zabawy w parach, jednak nadal dominuje potrzeba zabawy indywidualnej. Poczucie humoru i atmosfera tajemniczości niezwykle pomagają w zachęceniu dzieci do uczestnictwa w zajęciach.

Ponieważ myślenie wchodzi dopiero w fazę konkretno-wyobrażeniową, nauczanie musi skupiać się na konkretnych przedmiotach, osobach i sytuacjach, znanych dziecku z bezpośredniego doświadczenia. Ucząc dzieci piosenki o owocach, najlepiej przynieść je na zajęcia, by mogły one zaangażować w ich poznanie wszystkie zmysły, biorąc je do ręki, manipulując, czy kosztując. Dziecko w tym wieku myśli i uczy się jakby całym swoim ciałem, za pomocą swoich oczu, uszu i rąk. Ponieważ pamięć 3–4-latków ma charakter mimowolny, najwięcej nowych faktów i słów zapamiętują one w zabawie¹⁵. Pamiętając o krótkotrwałej koncentracji uwagi, w nauczaniu języka obcego konieczne jest wymuszenie jej poprzez jakość i siłę danego zadania, a więc jego atrakcyjność, różnorodność technik i tematy z obszaru zainteresowań dzieci. Nauczanie wymaga wielokrotnych powtórzeń w atrakcyjnej formie, najlepiej w formie zrytmizowanej (piosenka, wyliczanka, wierszyk) oraz zastosowania różnorodnych bodźców podtrzymujących uwagę (obraz, dźwięk, ruch, zajęcia plastyczne, muzyczne, teatralne). Ponieważ dzieci odczuwają potrzebę

¹⁴ M. Kotarba, *Przedszkolaki, język obcy i...* Ty, Pultusk 2007.

¹⁵ H. Komorowska, op.cit.

sterowania własną aktywnością, należy dać im czas na podjęcie danej aktywności czy to ruchowej czy słownej.

Dzieci 5–6-letnie

Rozwój pięciolatków cechuje szybko wzrastająca aktywność ruchowa, postępujący rozwój umysłowy i motoryczny oraz zwiększająca się rola czynnika świadomości w postępowaniu. Równocześnie rozszerza się krąg zainteresowań dziecka, pogłębianych przez dokładniejsze obserwacje, dociekanie przyczyn różnych poznawanych faktów i zjawisk. Zwiększa się też możliwość dłuższego skupienia uwagi na jednym temacie¹⁶.

Wynikające stąd konsekwencje dla pracy z dziećmi w tym wieku to zapewnienie odpowiednich warunków zaspokajania ich wzmożonej potrzeby ruchu i wysiłku fizycznego oraz konieczność wyjścia naprzeciw ich zainteresowaniom poznawczym i potrzebie kontaktów społecznych. W związku z wyraźnie zwiększonym zakresem treści dydaktycznych wprowadzanych na zajęciach językowych, tym bardziej istotne staje się zrównoważenie zadań umysłowych możliwością pełnego, swobodnego wyżycia się ruchowego. Przeciętnie rozwinięte dziecko sześciolatnie różni się od o rok młodszego dużo większą wytrzymałością fizyczną i bardzo znaczną, zwłaszcza u chłopców, potrzebą ruchu związanego z wysiłkiem przy pokonywaniu trudności. Zaspokojenie tej potrzeby jest jednym z warunków utrzymania dyscypliny w grupie.

W wieku pięciu lat zachodzą duże zmiany w rozwoju społecznym dziecka, nasila się potrzeba współdziałania z rówieśnikami, przejawia się wrażliwość na opinię otoczenia, rodzi się chęć współzawodnictwa. Nakłada to na nauczyciela obowiązek dalszej pracy nad kształtowaniem zgodnego współżycia dzieci w grupie, o czym należy pamiętać przy stosowaniu gier i zabaw językowych. Dzieci starsze wykorzystują strategię powtarzania zachowującego i stosują czynniki prestrategiczne, jak szukanie wzrokiem obiektu nazywanego przez nauczyciela¹⁷.

Wyraźniej niż u czterolatek zarysowują się sprzeczności interesów podczas różnych aktywności, mnożą się konflikty, pojawiają sympatie i antypatie, tendencje do pomijania niektórych kolegów, nadużywanie przewagi i dokuczanie. W pracy wychowawczej nad przyswajaniem dzieciom właściwych norm postępowania coraz szersze zastosowanie znajduje metoda umów z dziećmi, regulujących ich wzajemne stosunki, ustalających ich prawa i obowiązki. Dobrze jest wprowadzić system nagród (nie kar) z zastosowaniem symboli graficznych, naklejek, pieczętek itp.

W społeczno-moralnym rozwoju sześciolatka, w stosunku do młodszych roczników, występują bardzo wyraźne zmiany. Znaczną rolę odgrywa tu czynnik świadomości, duża samodzielność dzieci, rozwój samooceny, samokontroli i dążeń perfekcyjnych. Starsze – stają się coraz bardziej zdolne do wykonywania wyznaczonych im zadań, koncentrowania uwagi wokół jednego tematu, wspólnego

¹⁶ D. Gaonac'h, C. Golder, op.cit., s. 18.

¹⁷ M. Kotarba, op.cit., s. 69.

dla całej grupy. Równocześnie wzrastają możliwości ich twórczej ekspresji: ruchowej, słownej, wokalne i plastycznej. Dużą rolę w tej grupie odgrywają zajęcia w formie zabaw dydaktycznych. Wspólnie podejmowane zadania mają dla dzieci szczególne znaczenie. Dobrze sprawdzają się w tym wieku zadania językowe wymagające współdziałania. Cel osiągany zespołowym wysiłkiem, efekt, do którego każde dziecko w jakiś sposób się przyczynia, jest istotnym czynnikiem motywacyjnym¹⁸.

Zabawa dzieci pięcioletnich wyraża przeżycia i zainteresowania, coraz częściej wybiegające poza tematykę związaną z najbliższym otoczeniem. Jednak mimo postępu, jaki dokonał się w ich rozwoju, samodzielny podział ról, ułożenie planu wspólnej zabawy o bardziej złożonej treści – to dla nich nadal bardzo trudne zadanie. Wzrasta więc rola nauczyciela jako pośrednika, pomocnika i doradcy w realizowaniu ich pomysłów i zamiarów w formie zespołowej, tematycznie rozwiniętej zabawy. Cenna jest umiejętność zaadaptowania ulubionych zabaw najmłodszych do celów językowych.

Sześciolatki przejawiają silną tendencję do wykorzystywania w zabawie posiadanej wiedzy o świecie. Poszerza się również krąg zainteresowań poznawczych, wzrasta chęć obserwacji otoczenia i zdobywania wiedzy. Nauczyciel może i powinien im w wielu przypadkach pomóc przy realizacji wspólnych zamierzeń, prostować błędne wiadomości, jak również pamiętać o zapewnieniu warunków do zabaw indywidualnych. Warto wprowadzać na zajęciach zagadnienia związane z kulturą danego obszaru językowego. Obok zajęć prowadzonych z całą grupą istotne znaczenie ma również praca w małych zespołach¹⁹. Stosowane metody pracy powinny szerzej uwzględniać treści przyswajane drogą słowną, które przemawiają do wyobraźni, pobudzają do myślenia, a także wywołują zaciekawienie.

Jak słusznie zauważyła Hanna Komorowska „Nauczanie dzieci tylko wtedy może być skuteczne, gdy uwzględnimy ich cechy rozwojowe. Walka z zachowaniami wynikającymi z tych cech jest z góry skazana na niepowodzenie i zniechęca do lekcji języka zarówno uczniów, jak i nauczycieli”²⁰.

Kolejny artykuł będzie poświęcony rozwojowi językowemu dziecka.

Tatiana Konderak

Bibliografia:

Blodin Ch. i inni, *Les langues étrangères dès l'école maternelle ou primaire : conditions et résultats*, De Boeck Université/Bruxelles/Belgique 1998.

¹⁸ H. Vanthier, op.cit., s. 14.

¹⁹ Tamże, s. 14–15.

²⁰ H. Komorowska, op.cit., s. 32.

- Debesse M., *Étapes de l'éducation*, Warszawa 1996.
- Manuel de psychologie pour l'enseignant*, red. Gaonac'h D., Golder C., 1995.
- Gardner H., *Les intelligences multiples*, 2004.
- Gerrig R., Zimbardo P., *Psychologia i życie*, Warszawa 2006.
- Komorowska H., *Metodyka nauczania języków obcych*, Warszawa 2004.
- Kotarba M., *Przedszkolak, język obcy i ... Ty*, Pultusk 2007.
- Pamuła M., *Wczesne nauczanie języków obcych*, Kraków 2002.
- Przetacznik-Gierowska M., Makiello-Jarża G., *Psychologia rozwojowa i wychowawcza wieku dziecięcego*, Warszawa 1992.
- Vanthier H., *L'enseignement aux enfants en classe de langue*, Paris 2009.
- Psychologia rozwojowa dzieci i młodzieży*, red. Żebrowska M. Warszawa 1980.

mgr Tatiana Konderak
Uniwersytet Warszawski
Instytut Romanistyki

„C'ÉTAIT PAQUES” – ZABAWY Z FRANCUSKĄ PIOSENKĄ

Poniżej przedstawiamy propozycje zadań mających na celu wprowadzenie i utrwalenie słownictwa z piosenki „C'était Paques”¹. Nie jest to typowy scenariusz zajęć na jedną lekcję, lecz zbiór gier, zabaw i zadań językowych, które można wykorzystać w pracy zarówno z dziećmi młodszymi 3–4-letnimi, jak i starszymi, na kilku zajęciach. Należy przy tym pamiętać, iż dziecko najpierw musi się osłuchać z nowym materiałem językowym. Leksykę można uzupełnić o elementy już dzieciom znane lub wzbogacić o nowe słownictwo, traktując piosenkę jako pretekst do jego wprowadzenia. Załączone materiały graficzne można skopiować, powiększyć i pokolorować.

Życzymy dzieciom – i nauczycielom – owocnej zabawy!

¹ *Rondes et comptines pour faire la fête + CD audio*, Wydawnictwo MILAN, 2006.